No 2025 1853

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 5,00; voor de buitensteden ƒ 6,00; franko door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden*, enz. FRANKO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

DINGSDAG, 20 DECEMBER.

AMSTERDAM, 19 December.

Laatstleden Zaturdag heeft de Kamer twee zittingen gehouden, eene dag- en eene avondzitting. In beide is het woord aan de bestrijders gewoest, met uitzondering van slechts twee sprekers, die het ontwerp hebben verdedigd. De redevoeringen, gelijk zulks de aard der behandelde quæstie medebrengt, waren vrij uitvoerig, maar bragten daarom juist geen nieuw licht over de zaak aan.

De eerste woordvoerder en bestrijder in de dagzitting van Zaturdag was de heer Schimmelpenninck van der Oye. Hij ziet drie punten: 1°. *de strekking van het voorstel*. Om deze te beoordeelen, verdeelt hij de voorstellers in drie kathegoriën. De eerste bestaat, zoo verzekert hij, uit twee leden van het afgetreden ministerie, die, *in hunne eerzucht gekrenkt*, *wraak zoeken* te nemen op deze regering, om haar in een valsch daglicht te plaatsen. Zulks tracht de heer Schimmelpenninck goed te maken door te verwijzen naar de handelingen dier twee ministers, die vroeger tegen afschaffing van akcijnsen zonder *equivalent* hebben gewaarschuwd, de afschaffing van den akcijns op de varkens en schapen zich hebben laten ontwringen, en nu, op eens voor den dag komen met de dadelijke afschaffing van den geheelen akcijns op het geslagt enz. Dat is ook waarlijk niet om uit te staan, en het verwondert ons niet, dat de edele spreker daarom niet op zijn gemak is. Maar wel verwondert het ons, en niet weinig, dat hij met het niet zeer hoffelijk verwijt voor den dag komt, dat de twee bedoelde ministers zich in hunne eerzucht gekrenkt gevoelen en wraak nemen. Dat is niet zeer parlementair, en een eenvoudig burgerman zou met meer takt spreken. Maar dat daargelaten, is zulk verwijt in den mond van dien spreker niet gewaagd? Het verwijt zou minstens met even veel regt kunnen omgekeerd worden en tegen den spreker, die zijne dimissie van den heer Thorbecke als kommissaris des Konings kreeg, en tegen de partij waraan hij deel maakt, en die, in April 1853 door middel van kerkelijk rumoer de haar ontglipte staatsmagt verwon. Het blijft altijd raadzaam, als men een splinter in eens andermans oog ziet, op te letten of men niet zelf met een balk is bedeeld. Wat nu de zoogenaamde strijdigheid betreft, die de spreker in de twee bedoelde ministers opmerkt, hij heeft daarbij geen verschil van tijd en omstandigheden in aanmerking genomen.

De tweede kathegorie van voorstellers zijn, die overtuigd zijn, dat de schatkist eene ontheffing toelaat en dat de afschaffing van akcijns baten zal. Daartegen heeft de spreker niets dan de gronden, die tegen zulke overtuiging pleiten. Ons dunkt dat zulks al veel is; maar de heer Schimmelpenninck acht dat eene kleinigheid; want daar is eene derde kathegorie, en deze is de gevaarlijkste. Hij bedoelt die voorstellers welke in dezen maatregel eene eerste schrede zien, om alle akcijnsen op de voedingsmiddelen door eene belasting op de inkomsten te vervangen. Daartegen, tegen eene *income tax* vaart hij uit. Hij noemt haar onaannemelijk, gevaarlijk en eene utopie, zoo als de ondervinding reeds zou bewezen hebben. Hij is voor het behoud van het bestaande belastingstelsel, mits verbeterd waar 't mogelijk is.

2°. Gedoogen de finantieele omstandigheden de belastingen te verminderen? De spreker erkent gulweg, ja, hij ziet daarin geen bezwaar, althans niet onder het politiek oogpunt, zoo binnen als buitenlands; maar het finantieel geeft hem eenig bezwaar, dat hem wel niet veroorlooft te zeggen, dat er niets te doen is, doch dat hem doet aanraden niet zonder *equivalent*, te werk te gaan, en dan nog zoodanig, dat er werkelijk leniging kan aangebragt worden. Daarom

3°. verdienen de belastingen ter afschaffing de voorkeur. Hij meent dat men, alvorens daartoe te besluiten, moet het oog slaan op alle belastingen en het verband onderling. Er kan verandering, verbetering, verplaatsing, en zelfs kunnen nieuwe belastingen tot stand gebragt worden, als die op sterken drank, op kroegen, nachthuizen, op de loterijen enz. Naar zijne overtuiging zijn er nu andere belastingen, die wanneer er afgeschaft moet worden, meer in aanmerking moeten komen. Deze zijn het *patent*, als belasting op bedrijf, het personeel voor de dienstmeisjes der burgergezinnen. En wil men akcijnsen afschaffen, dan heeft men aan dien van het gemaal het eerst te denken, en zoo dat niet geheel kan, dan toch ten minste de rogge en gedeeltelijk de tarwe. Voorts het zout en de zeep. Hij ontwikkelt vervolgens wat hij heeft tegen de afschaffing van den akcijns op het geslagt. Hij meent dat het doel niet kan worden bereikt, en noemt dat doel eene begoocheling. Hij treedt te dien einde in eene becijfering, die niet voor ons ligt, en welke wij dus niet kunnen beoordeelen, maar waaruit hij afleidt, dat een gezin van 6 personen slechts ƒ 2,40 's jaars in den akcijns betaalt; terwijl de rijke, die b. v. ƒ 1500 aan vleesch konsumeert, er ƒ 150 bij zou winnen. Intusschen, wij meenen toch te mogen vermoeden, dat wij op zijne becijfering niet te veel kunnen afgaan, als wij zien hoe hij de Engelsche markt besprekende verzekert, dat de uitvoer naar Engeland niet zoo groot zou zijn, als het vleesch in Engeland beter koop was dan hier. Want bij die redenering verliest de spreker geheel uit het oog, dat de akcijns ten onzent eene premie tot uitvoer is. Verder erkent hij dat vleeschspijze eene behoefte is; maar hij meent niet, dat de afschaffing van den akcijns het vleesch onder het bereik van den minderen man zal brengen. Eindelijk wat het tonnegeld betreft, hij gelooft met den heer Groen, dat het is de lokomotief om het overige op sleeptouw te nemen. Het kan intusschen in aanmerking worden genomen of deze de eerste belasting zou zijn, waarvan de afschaffing wenschelijk [illegible].

De heer van Foreest zal niet treden in al de neven-quæstien maar zich bepalen tot het voorstel zelf. Hij zal beproeven aan te toonen, dat het op dwaling rust. Hij stelt als algemeene aanmerking voorruit, dat alle pogingen, om door soortgelijke middelen het lot der mindere klasse te verbeteren tot nog toe het tegenovergestelde van wat men beoogde hebben te weeg gebragt, en dat alle pogingen, om de klove tusschen de verschillende standen weg te nemen, niets hebben gebaat. Er is veel waars in dat tweetal stellingen, maar zij zijn in hunne algemeenheid valsch. Het is niet waar, dat alles mislukt is, wat men tot verligting der mindere klasse heeft ondernomen. Het is niet waar dat de pogingen om de bestaande klove tusschen rijk en arm te zullen hebben gefaald. Waar is het dat er een hooger Bestuur leeft, dat wil, dat er armen en rijken zijn; maar dat hooger Bestuur geeft tevens middelen om de armoede te verligten en te lenigen. Hij onderzoekt van waar de duurte van het vleesch komt? Van de schaarschte zegt hij. Het is wel; maar nu meent hij, en daarin dwaalt *hij*, dat de voorstanders van den maatregel de regels van overvloed toepassen op tijden van duurte. Wij hebben dat nergens zien doen en wij weten niet waar de spreker het van daan haalt. Zonderling genoeg beweert hij dat in tijden van overvloed alleen de akcijns op den prijs drukt, niet bij schaarschte wanneer men er voor geeft wat men wil, onverschillig of er al niet akcijns op is. Ook dat is onwaar door overdrijving. Want om den akcijns koopen de Engelschen het vleesch op onze markt tegen een prijs, dien wij niet besteden kunnen. Vervolgens treedt de spreker in eene aanprijzing van het akcijnsstelsel, dat zeker een gemakkelijk middel is om aan geld te komen, maar dat bij den tegenwoordigen toestand der maatschappij zwaar op de mindere klasse drukt, in zoo verre dat stelsel de eerste levensbehoeften treft.

De spreker voorziet, door de voorgestelde afschaffing eene rijzing der Engelsche markt, en dus vermeerdering van uitvoer uit ons land tegen een duurderen prijs. Hij meent alzoo dat de afschaffing 12½ ton aan den landman prezent zou doen ten koste van het algemeen. Indien werkelijk dit het gevolg zou zijn der voordragt, dan zouden wij ze met hem verwerpelijk achten. De vraag is slechts of die verwachting grond heeft, en dien zien wij in het verslag, dat voor ons ligt, niet aangegeven. De zaak is intusschen van gewigt. En er is zooveel en zooveel bedriegelijke speling in de maatregelen, die de œkonomie-politiek aan de hand geeft, dat niet zelden de zonderlingste en meest onverwachte uitkomsten voort worden gebragt. De stelling van den heer Foreest is alzoo niet onder de onmogelijkheden te rangschikken; en het is van belang dat worde aangetoond of en in hoeverre zij waarschijnlijkheid heeft. In allen gevalle is het na al het bovenstaande zeer konsequent van den spreker, dat hij van het voorstel geen baat, maar teleurstelling verwacht en het daarom afstemt. Eindelijk komt spreker ten slotte meer op de politieke quæstie, die hij in den aanvang gezegd had te willen vermijden. Het schijnt dat de bestrijders, die niet onaangeroerd kunnen laten, en dat zij alle, gelijk de schapen van Panurge, vroeg of laat den sprong moeten doen. Wat de spreker daarvan zegt, heeft niets om het lijf. Vreemd genoeg vindt hij de gelegenheid om de »uniformiteit, en het staats-alvermogen," waaraan hij zelf niet vijandig is, al schijnt hij dat niet te weten, en »de April-beweging" daarbij te pas te brengen, met de toen »stellig geopenbaarde veerkracht der natie" eene terminologie, die hij aan de »vrienden" ontleend heeft zonder ze te begrijpen en zonder met de „vrienden" homogeen te zijn.

De heer Bosscha is tamelijk indulgent. Hij heeft een enkel woord voor, en een paar woorden tegen het voorstel. Hij is voor de afschaffing van het tonnegeld. Dat is natuurlijk. Hij zit voor eene handelsplaats. De regering kan daarom op zijne stem rekenen, als zij het tonnegeld zal willen afschaffen. Maar de afschaffing van den akcijns op het geslagt, daartegen heeft hij bezwaren. Hij zal geen schilderijen ophangen van ellende; hij ook zou dat kunnen doen, vooral over den onderwijzerstand, maar hij ziet er het nut niet van in. De vraag is hier slechts, wat zal de afschaffing van akcijns op het geslagt uitwerken? Niets, meent hij, dan proefnemingen over den prijs van een voedingsmiddel. Daarenboven wil hij niet medewerken, om aan een ministerie, dat het vertrouwen des Konings heeft — het schijnt dat dit een refrein wordt; de heer van Lennep moest daar een vers op maken, — het aanzien te geven, dat het niet het vertrouwen der Kamer zou hebben. Spr. verwacht, dat de regering de toezegging zal geven tot afschaffing van het tonnegeld, dan zijn vooreerst zijne kommitenten gerust, en wil dan de regering ook daarbij, op verlangen van den spreker, nog voegen, dat zij, »zoodra het tijdstip daar is, ook al het overige zal doen," dan heeft de mindere klasse een doekje voor het bloeden, en men kan in gemoede aan het voorstel eene eerlijke begrafenis bezorgen.

De heer graaf Schimmelpenninck begint met een kompliment aan het tegenwoordig ministerie, dat hij gaarne heeft zien optreden, en dat aan zijne gunstige verwachting beantwoordt. Uit dien hoofde is hij tegen het voorstel, hoe aanlokkelijk het anders zijn moge, als tegen eene daad, die de strekking heeft om het ministerie te belemmeren. Hij meent overigens, dat de maatregel niet dat nut zal stichten dat men zich voorstelt. Hij beweert door »eigen ondervinding," dat het vleesch te Londen duurder is dan hier. Dat gelooven wij goed. In Londen betalen al de hoogere kringen met ponden sterling. Maar de vraag is: of de burgerman zijn vleesch zoo duur betaalt als een diplomaat-minister? En dat gelooven wij niet. Hij ontkent ook, dat de akcijns als premie van uitvoer werkt. Op welken grond ontkent hij dat? Wij weten 't niet. Dat zal misschien uit het *bijblad* blijken. Dat de afschaffing van het tonnegeld, als dusdanig, den prijs van het vleesch niet zal verminderen, behoeft geen bewijs. Intusschen, de spreker wil die afschaffing in het belang van den handel. Bovendien meent hij dat de duurte van het vleesch *tijdelijk* is; en daarin vergist hij zich in zooverre, dat in den tegenwoordigen stand der wereld het vleesch lange jaren te duur zal blijven voor velen in den lande, die niet behooren onder de behoeftigen. Op de tweede plaats heeft hij finantiëele bezwaren tegen het voorstel. Deze bezwaren zijn bekend en in deze diskussie schier door alle bestrijders aangewend. De spreker zegt er niets nieuws van. Wij kunnen dat dan gerustelijk ter zijde laten, zonder iets aan den spreker of aan onze lezers te kort te doen. Desniettemin, ondanks den onzekeren toe-

stand van onze finantiën, die hem tegen het voorstel doen stemmen, zou het hem echter verheugen, als de regering het gemaal geheel of gedeeltelijk mogt afschaffen. Dat heet konsequent zijn! De spreker heeft ongetwijfeld de finantieële bezwaren voor de behoeften van het oogenblik wel wat al te zwaar getild, in de hoop, dat de maand Februarij de gelegenheid zal aanbieden om van die zwaarte wat af te nemen.

De heer van Wintershoven is de eenige spreker, die 't in de dagzitting voor het veelvuldig aangevallen voorstel heeft opgenomen, en dan nog slechts voorwaardelijk. Hij meent 1°. dat de toestand der geldmiddelen eene partieele afschaffing van akcijnsen gedoogt. Bij hem weegt vooral de onderteekening van het voorstel door den heer van Bosse, als een waarborg, dat men hier niet onbehoedzaam te werk gaat. De gedragingen van den heer van Bosse billijken dat in hem gestelde vertrouwen. Als minister gaf hij bewijzen van een zuinig, ordelijk en voorzigtig finantieel beheer. 2°. Ten 2de van gevoelen, dat de afschaffing van het gemaal op de rogge verkieslijk ware geweest. En als hij de stellige verklaring van de regering mogt erlangen, dat zij het gemaal zal afschaffen, dan zou hij tegen het voorstel der regen stemmen. Zijns inziens is de trapsgewijze afschaffing van belasting eene daad even billijk als voorzigtig. Door de billijkheid en voorzigtigheid beveelt het voorstel zich aan. En daarom, kan hij het meer wen schelijke niet verkrijgen, dan zal hij niet daarom het wenschelijke verwerpen. Spreker acht het niet onverschillig dat in de Kamer eenige stemmen opgaan tot aanprijzing van meerdere regtvaardigheid in de verdeeling der lasten, vooral met het oog op de papierenkapitalisten, die schier niets betalen. Hij is niet al te gerust voor de toekomst. Hij vraagt den heer Forest of hij kans ziet om Nederland te ontrukken aan den invloed der wereld-beweging? Is de revolutie van 1848 onderdrukt, zij is niet gedood. En als sommigen bevreesd zijn dat de oorlog van het Oosten naar het Westen kon henen oversaan, hij zou meer vreezen voor een verraderlijk schot, dat aan de Seine zou kunnen vallen. Maar ook daarom wijst hij op de heerschende ellende en prijst hij voorzigtigheid aan.

De heer van Rappard begint met een uitval tegen de *Grondwet*, die wel bewijst dat de spreker dat blad een kwaad hart toedraagt, maar niet dat dit blad zijn aanval verdient. Zijn debuut was alzoo klein en belagchelijk. De tweede aanmerking van den spreker is nog ongelukkiger. Daar verwijt hij de voorstellers, dat zij geen van allen in de sektiën bij het onderzoek der middelen iets over zoodanige afschaffing hebben in het midden gebragt. Zulks wordt onmiddellijk gelogenstraft door de heeren van Bosse, van Hoëvell, van Hugenholtz, de Man, van Eck en later ook door den heer Dommer. De heer van Hoëvell zelfs betuigt in de 4e sektie te hebben gezegd, dat, zoodra voorstel van afschaffing niet van de regering kwam, het dan van de Kamer zou uitgaan. De heer van Rappard komt vervolgens tot de cijfers in het verslag tegen het voorstel aangebragt en die hij tracht te regtvaardigen. Ook hij wenscht vermindering van lasten; maar meent dat men voorzichtig moet zijn, en wel moet bedenken, dat eenmaal de produkten uit de Oost minder zullen opbrengen. Daarenboven acht hij het ongeraden om bij eene tijdelijke duurte tot eene algeheele afschaffing te besluiten, welke afschaffing niets zal baten, omdat de prijzen er niet door zullen dalen. De spreker betoogt zulks door argumenten reeds door vorige bestrijders gebezigd. Wat het *tonnegeld* aangaat, hij meent niet, als er sprake moet zijn van ontlasting, dat de handel het meest gedrukt en belemmerd is. Hij zal tegen het voorstel stemmen.

In de avondzitting begint, na de verklaring van den heer Dommer van Poldersveldt, dat hij in de sektiën afschaffing van belastingen heeft gevraagd, ook de heer van Nispen van Sevenaer met de betuiging, dat zulks en door hem zelven, en ook door eene der voorstellers in zijne sektie is geschied. En als hij nu tot de quaestie overgaat, meent hij dat de voorstellers dwalen. Zijn oordeel is, dat op het platteland naauwelijks 1/10 der bevolking rund- of kalfsvleesch eet. Wat overigens het welzijn betreft; hadde men zijn denkbeeld gevolgd het zou veel korter geweest zijn, en zeker zou het niet de politieke strekking ter sprake hebben gebragt. Ook had hij niet de uitdrukking verlangd, dat de finantiën in de tegenwoordige omstandigheden niets kunnen lijden. Bij hem geldt alleen de vraag: zal het voorstel *baten?* Spr. moet ontkennend antwoorden. Zijns inziens moet men beginnen te ontheffen hen, die 't meest hulp behoeven, en die hulp moet zoodra mogelijk werken. Dat doel nu wordt door het voorstel niet bereikt, omdat rund- of kalfsvleesch niet onder de eerste levensbehoeften behooren Hij gunt ieder een stukje vleesch, en daarom heeft hij meêgewerkt om den akcijns op de varkens en schapen af te schaffen. Daarna treedt hij in breedvoerige becijfering, die wij niet kunnen nagaan, om de werking van dezen akcijns op te sporen, en komt tot de slotsom, dat deze akcijns wordt betaald door de meergegoeden, en de minvermogenden weinig of niets betalen. Als men zegt toegeeft, gelijk wij 't gereedelijk doen, dan blijft nog altijd de vraag, of door de afschaffing van een akcijns van dit inkomend regt het rundvleesch niet kan en zal gebragt worden onder het bereik van den minderen man, ook ten platten lande? De spreker dringt intusschen op nieuw aan op de afschaffing van het gemaal op de rogge; dat te meer dewijl de aanneming van het aanhangige voorstel voor langen tijd 't onmogelijk zal maken, om werkelijk de mindere klassen te ontheffen. Ten slotte toont hij aan, dat de afschaffing van het tonnegeld, daar handel en reederijen bloeijen, niet noodig is.

De heer Mackay is, tot onze niet geringe verwondering meer dan toegevend geweest. Hij verwerpt het voorstel niet geheel en al; maar hij zal, schoon hij, om voor hem zeer geldige redenen, 't niet genegen is, de inlichtingen der voorstellers afwachten. Zijne eerste grief is, dat het voorstel van de oppositie uitgaat. Zulks kan hij niet billijken, omdat men aan de regering meer gelegenheid had moeten laten en er meer op had moeten aandringen, dat *zij* het initiatief nam. De tweede grief is dat het daarom een ernstig voorstel is, omdat hij niet wil een antecedent stellen, dat een aftredend bewind telkens het nieuwe in mora zal plaatsen en te kennen geven: gij kent uwe zaak niet. Dit is niet vrij van overdrijving en verliest uit het oog het regt van initiatief, dat der Kamer toekomt. Intusschen, meer waar is het, dat de indruk der tafereelen, die opgehangen zijn, eene schadelijke uitwerking kunnen hebben. Wij gelooven daarbij, dat de greep in het belastingstelsel te doen wel ernstig is, maar niet gevaarlijk. Maar hoe de spreker er toe komt om hier het staats-alvermogen te pas te brengen, dat verklaren wij niet te begrijpen, dan door de orthodoxo-manie, die alles door een groenen bril ziet. Als dus de spreker de quaestie op haar zelve beschouwt, dan is hij 1° niet zeker van de werking van dit voorstel, waaromtrent de opiniën nog al verschillen, behalve nog, dat het niet is bewezen, dat het vleesch eene algemeene eerste levensbehoefte is. Er zijn krachtige volken, die geheel andere voedingsmiddelen hebben, en het vleesch zelden gebruiken. Hij zegt niet met anderen, dat de afschaffing geene vermindering zou geven, en verlangt het bewijs te bekomen, dat men in Engeland beter koop vleesch eet dan hier, ten gevolge van onze belaste konsumptie. 2°. is de spreker ook niet overtuigd, dat de schatkist deze inkomsten kan missen. Hij is niet bedocht voor afschaffing, als deze grootere ontwikkeling voortbrengt, maar dat ziet hij niet hier. Anders zou hij over 't bezwaar henen stappen. Maar in elk geval wacht hij de inlichtingen der voorstellers af. Intusschen, wat het tonnegeld aangaat, hij meent dat men tot de afschaffing daarvan moet overgaan. Wat het overige betreft zijn ideaal is: vrij brood en vrije grenzen. — Ziet men kans om akcijnsen te verplaatsen; o zeer goed. Vooral zou hij gaarne de opcenten, die in sommige gemeenten 200 zijn, zien vervallen. Intusschen zal hij tegen stemmen, zoo hij door de voorstellers niet overtuigd wordt, omdat het voorstel niet helpt, die hij zou willen helpen.

De laatste spreker in de avondzitting is de heer Westerhof, die het voorstel verdedigt. Hij treedt in een zeer uitgebreid wetenschappelijk betoog over de voedingsmiddelen in het algemeen en ook daarover, dat te dien opzigte hier veel te wenschen overig is. Hij wijst tot staving zijner meening meer bepaaldelijk op het uitnemend werk van Professor Mulder, en ten bewijze hoe groot de behoefte aan goede voedingsmiddelen hier is, wijst hij hoe door sommigen allerlei surrogaten worden aanbevolen, waaronder zelfs wilde kastanjes, boomschors enz. Spr. komt tot de slotsom, dat al wat strekken kan, om de eerste levensbehoeften te ontheffen, dringend noodig is; daarbij komt de onevenredigheid van den druk der akcijnsen, en wel ten nadeele der mindere klasse. Hij beroept zich vooral op de rede van Graaf Schimmelpenninck, in Maart 1848, in deze zaak gehouden. Welnu, wat in 1848 waar was, is dit in 1853 niet minder.

Spr. treedt in becijferingen en statisticke opgaven wegens de verbruikvermindering hier te lande bij de minder klasse, en dien ten gevolge toenemende verarming, en vermeerdering van het getal hulpbehoevenden, en slaat een breeden blik in al de phasen van het pauperismus.

Hij onderzoekt verder, dat de oorzaak dier verarming in het slechte voedsel gelegen is, en dat dit in verband met de belasting op de voedingsmiddelen staat, behoeft geen betoog. Dat onderzoek is zeer uitgebreid; het omvat eene geheele geschiedenis der voedingsmiddelen ten allen tijde en bij alle volken tot op onzen tijd; den invloed daarvan op den physieken toestand, en gevolgen van het gemis dier middelen op den ligchamelijken en zielstoestand. Hij komt ten slotte tot de afschaffing van den akcijns op het beslagt, waarvoor hij zich van zijnen kant ... als nuttig en noodig, in overeenstemming met de overwegingen, welke hij voorgedragen heeft.

Hierna wordt de vergadering gescheiden tot Maandag ochtend ten 11 ure.

Over den uitval van den heer van Rappard lezen wij het volgende in de *Grondwet*:

»De heer van Rappard heeft gewezen op *twee* verkeerde mededeelingen, die de *Grondwet* zou hebben gedaan ten aanzien van het verhandelde in de Kamer.

»Wij verzoeken onze lezers, onze artikelen van 26 Julij en 30 Augustus te vergelijken met hetgeen het *Bijblad* heeft publiek gemaakt omtrent het verhandelde in commité generaal. Zij zullen daaruit ontwaren, dat de *Grondwet* zeer getrouw de waarheid heeft gepubliceerd; maar men houde steeds daarbij in het oog, dat de *Grondwet* gezegd heeft *wat inderdaad gezegd is geworden*, terwijl het *Bijblad* mededeelt, wat de vertegenwoordigers soms later wenschen *gezegd te hebben*.

»Wat de tweede beschuldiging betreft: het is waar, dat wij in den mond van den heer Thorbecke eene uitdrukking hebben gelegd, die hij *niet* heeft gebezigd. Het zwakke orgaan van dien Spr. maakt dit, met den spoed aan de publiek-making van het vehandelde verbonden, verschoonbaar, en *dit te meer*, daar wij geene verkeerde uitdrukking hebben doen zeggen aan eenig lid onzer politieke tegenstanders, en wij derhalve, gewis onwillekeurig, den heer van Rappard aanleiding hebben gegeven, om tegen de »liberale partij" uit te varen.

»Overigens heeft de heer van Rappard zelf bewezen, hoe ligt men zich kan vergissen, ofschoon het bij dien Spr. minder te excuseren is.

»Dat lid toch heeft tot bestrijding van het voorstel, stukken uit Engeland en opgaven uit alle provinciën des Rijks laten komen, en werpt te gelijker tijd als *hoofdgrief* eene beschuldiging op ten aanzien van hetgeen in zijne naaste omgeving, in de sektiën der Kamer, zou zijn geschied: eene beschuldiging, die *pertinent* wordt gelogenstraft!

»De hoofdgrief van den heer van Rappard was toch dat de voorstellers bij het onderzoek van de begrooting geen woord over afschaffing van belasting hadden gesproken, en nu staan de heeren van Bosse, Hugenholtz, de Man, van Hoëvell en van Eck op, om te verklaren, dat het hunne schuld niet is, wanneer de rapporteurs het niet in hun verslag hebben opgenomen, maar dat zij *opzettelijk* in de sektiën van opheffing van belastingen hadden gesproken. De heer van Hoëvell had zelfs verklaard, dat wanneer de Regering zoodanige opheffing niet zou voordragen, die voordrag *van eene andere zijde* zou komen.

»De heer van Rappard heeft, bij deze verklaringen *welsprekend* GEZWEGEN!!

»Wij raden dus den heer van Rappard aan, om, alvorens »de *Grondwet*" hard te vallen over eene vergissing (die in het *nadeel* lag van de courant zelve en dus wel onwillekeurig zal geweest zijn), hij zich beter vergewisse omtrent de waarheid van hetgeen *hij* als Volksvertegenwoordiger *in de Kamer* zegt.

»In elk geval hopen wij, dat de heer van Rappard, op gelijksoortige aanwijzingen, in zijne betrekking van president van het geregtshof van Gelderland, geene uitspraak zal doen!"

Gisteren is in de Katholieke Kerken van Amsterdam afgekondigd, dat de door Mgr. den Bisschop van Haarlem ter oorzake der cholera verleende dispensatie, dewijl de ziekte geheel is geweken, heeft opgehouden.

Wij vernemen, dat Mgr. J. Zwijsen Aartsbisschop van Utrecht een brief van deelneming en aanmoediging aan Z. D. H. den Aartsbisschop van Freiburg heeft gezonden.

De heer Mr. A. A. J. Mijlink heeft gisteren ter gelegenheid van de tegenwoordigheid binnen de residentie van den H. W. heer van Vree, bisschop van Haarlem, een groot diner gegeven, waarop alle R. K. geestelijken en vele aanzienlijke bewoners der residentie waren genoodigd.

Wij meenen aan het verzoek van den uitgever R. J. Daamen te kunnen voldoen, door zijn voorgenomen uitgave van het maandschrift, *De Humorist*, aan de attentie van het lezend publiek aan te bevelen. In zoo verre wij uit het prospektus kunnen zien, zal *de Humorist* aan zijn titel wel beantwoorden; en voor lezers, die naar eenige uitspanning zoeken, eene onschadelijke lektuur opleveren.

Na de behandeling van het voorstel der negen leden zal, naar wij vernemen, de Tweede Kamer tot op den 15en Februarij e. k. uiteengaan.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 17 December. Volgens den *Moniteur* zou het door Lord Palmerston aangeboden ontslag niet in verband staan met de buitenlandsche politiek.

— Nadere tijdingen omtrent het gevecht bij Akalzick houden in dat de magt der Turken 10,000 man sterk was, en dat het aantal hunner dooden op 1000 moet gesteld worden en niet op 5000, gelijk eene voorgaande opgave luidde.

— Het *Journal des Débats* geeft den tekst van het nieuwe ontwerp der Weener-konferentie. De vier groote mogendheden verklaren in dit stuk op nieuw, dat zij, ofschoon in weerwil harer pogingen de vijandelijkheden werkelijk zijn uitgebroken, steeds het hare willen aanwenden om den vrede te verzekeren, aangezien het voortzetten van den oorlog ook voor hare staten nadeelige gevolgen zou kunnen hebben. Voorts wordt verzekerd dat de keizer van Rusland het niet gemunt heeft op de zelfstandigheid van Turkije, dat de bestaande traktaten ongeschonden bewaard zullen blijven, en er aan de onafhankelijkheid van het Ottomanische rijk, gelijk die thans bestaat, in geene deele zal worden te kort gedaan.

In eene bijgevoegde nota wordt aan de Porte de vraag voorgelegd op welke voorwaarde zij genegen zou wezen over een vredes-verdrag te onderhandelen, en tevens wordt [illegible] altoos zeer gezind blijft om in schikking te treden.

Het *Journal des Débats* stelt het als niet waarschijnlijk, wijl Turkije zeer goed zal inzien dat het gevolg dier onderhandelingen geenszins ten zijnen voordeele zal kunnen strekken, hoe aannemelijk men ze ook tracht te maken.

ENGELAND.

LONDEN, 11 December. De *Times* het aftreden van Lord Palmerston ter sprake brengende is van oordeel dat de Oostersche quæstie daaraan geheel vreemd is, en dat de Lord alleen zijn ontslag heeft genomen wegens verschil van meening omtrent de reformbill. De overige dagbladen evenwel houden het er voor dat wel degelijk de houding die het tegenwoordige kabinet heeft aangenomen ten aanzien der Europesche politiek, de oorzaak is van Lord Palmerstons heengaan.

Daar Lord Palmerston eene hooge mate van populariteit in Engeland bezit, voorziet men den val van het kabinet Aberdeen dat thans een tijdelijke zegepraal heeft behaald.

DUITSCHLAND.

BERLIJN, 13 December. De *Preussische Correspondenz* behelst het volgende officieel artikel: In de dagbladen wordt gewag gemaakt van een schrijven, onlangs door den minister van Eeredienstén, den heer von Raumer, tot den Hoogw. Heer Aartsbisschop van Freiburg gerigt. Bij de onvolkomene en gedeeltelijk onnauwkeurige aangave van den inhoud, zal het voor onze lezers ter beoordeeling der wezenlijke gesteldheid belangrijk zijn hier onder woordelijk te vinden, wat dat schrijven behelst 'twelk wij in staat zijn mede te deelen. Wij hebben bovendien kennis gegeven dat dat schrijven behoort tot eene, een geruimen tijd tusschen de Pruissische regering en den Aartsbisschop gevoerde korrespondentie, die tevens het antwoord is op een missive van den HW. Heer Aartsbisschop van den 2de Oktober ll. waarbij ZHW. het bereids vroeger gedaan verzoek herhaalt dat hem ten aanzien der beheering van de bezittingen der Katholieke Kerk in Hohenzollern, de magt worde verleend, welke den overigen Katholieke Bisschoppen van het koninkrijk, sedert het jaar 1842, gegeven is en in de Hohenzollernsche vorstendommen tot heden slechts daarom niet in werking is gebragt, wijl de regeling dier zaak veelvuldige langdurige voorbereidingen noodzakelijk maakte. Het aan den Heer Aartsbisschop van Freiburg Dr. von Vicari dd. 1 December ll. gerigt schrijven, luidt als volgt:

»Uwe Aartsbisschoppelijke Hoogwaardigheid heeft mij door Uwe Geëerde missive van den 26 Oktober ll. den wensch te kennen gegeven dat, ten aanzien van het beheer der bezittingen van de katholieke kerken en stichtingen in de Hohenzolernsche landen, ingevolge de bepalingen van art. 15 der wet, die grondstellingen in werking komen, welke in de overige Provincien van het Pruissische rijk worden in acht genomen. Tezelver tijd is U. H.W. zoo goed geweest mededeeling te doen nopens de schikkingen die ter dier zake door U. H.W. als noodig beschouwd wierden. Ik haast mij U. H.W. te berigten dat de regering zijner Majesteit den Koning steeds ijverig zich bezig houdt met de voorbereidselen om de hoofdbepalingen van art. 15 der wet op dezelfde wijze als in de overige provincien, ook in Hohenzolern in werking te brengen. Die zaak, gelijk de bereids vroeger tot verscheidene verklaringen aanleiding heeft gegeven, is op nieuw aan de bijzondere aandacht van den prezident der koninklijke regering te Sigmaringen den geheimraad von Sydow voorgesteld en ingevolge de laatste van dezen ontvangene mededeelingen, mag eene gewenschte verklaring van de zijde der voornoemde koninklijke regering verwacht worden. Het zal U. H. W. niet bevreemden, aangezien de tegenwoordig plaats hebbende omstandigheden in Hohenzolern die, wat hare bijzonderheden betreffen hier niet volkomen duidelijk zijn en tevens zich van de in deze provincien van het rijk bestaande, *in degelijke punten onderscheiden*, dat ik mij tot hiertoe niet gemagtigd heb beschouwd, om, zonder alvorens deswege nader ingelicht te zijn, eene beslissing te nemen. Terwijl dan ook, wat de andere provincien van het rijk betreft, de ondervinding bewezen heeft, dat slechts door een zorgvuldig toezigt, bij onaangename plaatselijke verwikkelingen, alsook ter vermijding van verliezen van kerkelijke eigendommen, eene degelijke doelmatige verandering in de bestaande instellingen te verkrijgen is geweest. U. H. W. moge zich volkomen verzekerd houden dat ik mij aan de bevredigende en zoo mogelijk spoedige afdoening der hangende zaak, bijzonder laat gelegen liggen. Ik heb U. H. W. geëerde missive van 26 Okt. ter kennisse van den geheimraad von Sydow gebragt, en zal zoodra de van hem verzochte verklaring ontvangen, wordt, niet nalaten met U. H. W. Aartsbisschoppelijke Excellentie in nadere onderhandeling te treden."

»Toen het bekend werd, dat de aan de bevelen van hunnen Aartsbisschop gehoorzamende Badensche geestelijken door geldboeten en schorsing van traktement, aan nooddruft zouden worden prijs gegeven, deden eenige Katholieken te Keulen eene openbare oproeping tot het bijbrengen van geldelijke giften ten dienste der vervolgde priesters. Ingevolge zekere ordonnantie was zulk eene oproeping zonder toestemming van den eersten president niet geoorloofd en de policie was mitsdien in haar regt, toen zij op het blad dat de oproeping publiceerde, beslag legde. Later intusschen rigteden dezelfde personen een verzoek tot den eersten president der Rijnprovincie opdat hun het vereischte verlof tot die openbare oproeping mogt verleend worden. Dat verzoek werd nogthans van de hand gewezen. Daar echter het verzoek wettig was en geen ongeoorloofd doel beoogde, zoo is de grond der afwijzing geheel van staatkundigen aard. Men kan zich die afwijzing niet anders verklaren, dan door aan te nemen dat de regering eene ondersteuning der Badensche geestelijken in hunnen strijd tegen het gouvernement niet wenscht. Hoe weinig beteekenend de zaak ook wezen moge, ze schijnt ons echter belangrijk genoeg ter beoordeeling van het standpunt dat het Pruissische gouvernement in dien strijd en neemt. Wij stellen met regt vooruit, dat de heer opperprezident, in dit opzigt in overeenstemming met het ministerie gehandeld heeft. Het vergunde verlof zou voor iedereen een duidelijk bewijs zijn geweest dat de Pruissische regering ten gunste der Katholieken in Baden gestemd was. De afwijzing was het bewijs van het tegendeel.

»Het belangrijkste punt [illegible] zich houdt, bewijst [illegible] der Pruissische regering tegenover de Hohenzollernsche landen. De twee Hohenzollernsche gewesten vormen een deel der Bovenrijnsche kerkprovincie. Ingevolge de Pruissische wetten komt alzoo den Katholieken aldaar hetzelfde regt toe, als den overigen Pruissische Katholieken. Maar tot hiertoe is de Aartsbisschop nog niet in het bezit dier regten gesteld. Het zou nu van een onberekenbaar groot gewigt in het belang der Katholieken van de Bovenrijnsche kerkprovincie geweest zijn, indien het ministerie van den aanvang der verwikkelingen, of onmiddellijk daarna, de weldaden der wet tot aan de Hohenzollernsche landen hadde uitgestrekt. Het zou eene geoorloofde demonstratie ter gunste der Kerk zijn geweest. Dat de Hoogw. heer Aartsbisschop nu dringend de spoedige uitvoering van zulk een maatregel verzocht had, blijkt uit het gisteren medegedeelde antwoord van den heer minister van Eeredienten. Intusschen wordt ons van eene gedienstige zijde verzekerd, dat ook het Badensche ministerie het nadeel van zoodanigen maatregel voor zijne plan volkomen begrepen en het Pruissische ministerie dringend verzocht zou hebben, er van af te zien, wijl anders de stelling dien het in den plaats hebbende strijd heeft ingenomen, daardoor nog onhoudbaarder wordt. Is dat werkelijk het geval dan is het resultaat dier tegenstrijdige bemoeijingen als volgt: de Badensche regering heeft overwonnen, de wensch van den Hoogw. Aartsbisschop is beleefdelijk afgewezen. Wel is waar, de grond van het antwoord wijst op nog niet voleinde voorafgaande werkzaamheden; maar in dit gewigtig oogenblik is het echter geoorloofd te vragen, of niet later veel zonder groot nadeel geregeld zou kunnen worden?

»Het Badensche konflikt staat niet op zich zelf. In de overige gewesten der Bovenrijnsche kerkprovincie staan, schoon niet uitgebroken, de verwikkelingen voor de deur. De regeringen weifelen, ongerust wegens de moeijelijkheden, welke de Badensche regering ondervonden heeft. Naar onze innige overtuiging heeft het Pruissische ministerie thans de weegschaal in de hand. Verklaart het zich bondig en krachtig dat de Katholieken der Bovenrijnsche kerkprovincie al die regten verkrijgen zullen, welke de Pruissische Katholieken bereids bezitten, dan zal de weegschaal ten voordeele der Kerk dalen. Keurhessen, Darmstadt en Wurtemburg zullen terugkeeren alvorens het te laat is. Zij zullen van een strijd afzien waarin de Kerk Pruissen tot een beslissenden bondgenoot heeft. Blijft echter het Pruissische ministerie onzijdig, geeft het den overigen regeringen te kennen: »ziet toe, hoe ver het komt, ik heb er niets tegen", dan is het te vreezen dat de regeringen daarin eene aansporing tot verdere bemoeijeliking der Kerk zullen zien. Wij kunnen niet nalaten op de verantwoordelijkheid van het Pruissische ministerie te dier zake, de aandacht te vestigen."

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 19 December.

BEVALLEN (15 Dec.): A. E. M. Dankelman, geb. van Straaten, D. — (16 Dec.): E. M. C. Schlencker, geb. van der Crab, D.

OVERLEDEN (14 Dec.): J. Borninkhoff, 68 j, 8 m. — (15 Dec.): J. F. Broggetrob Melchers, 64 j.

Heden, 17 Dec., teekende de Thermometer-Schaal Fahrenheit:

	's avonds	8 ure	19	graden.
18 Dec.	's nachts (laagste stand)		11	»
	's morgens	8 ure	10	»
	's middags	12 »	14	»
	's namiddags	4 »	14	»
	's avonds	8 »	14	»
19 Dec.	's nachts (laagste stand)		13	»
	's morgens	8 ure	18	graden.
	's middags	12 »	26	»
	's namiddags	4 »	30	»

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	f 55½	Livorno	2/m.	f 38½
»	zigt	» 55⅝	Napels	»	» 81
Bordeaux	2/m.	» 55	Petersburg	»	» 1.85
»	½/m.	» 55 5/16	Weenen	6/w.	» 30
Madrid	3/m.	» 242	Augsburg	»	» 35⅜
Cadix	»	» 242	Frankfort	»	» 98½
Seville	»	» 239	Hamburg	2/m.	» 35 1/16
Bilbao	»	» 240	»	zigt	» 35 3/16
Lissabon	»	» 40¾	Londen	2/m.	» 11,55
Porto	»	» 40⅝	»	zigt	» 11,65
Genua	2/m.	» 45½	Rotterdam	»	⅛

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

	pCt.	17 DEC. 4½ u. gebl.	19 DEC. 4 u.		gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à	2½	61¾	61 9/16	61 15/16	61 15/16
Dito Dito	3	73 13/16	74	74 1/16	
Dito Dito	4	93	93 1/16	93⅛	
O. I. Leening 1844	4				
Amortis. Syndic.	3½				
Handel-Maatschappij	4½				
Aand. Wijnspoorweg					
Aand. Holl. S.-M.					
Obligatien					
Spoorw. Obligatien 1844					
Cert. bij de Belg. Bank	2½				
Dito bij Rotsch. en Volksv.		50 7/16			
FRANKRIJK, Obligatien	3				
SPANJE Nieuwe	4	21½	21⅝	21 11/16	
Dito	3	45½			
Dito Binnenl. à 6/m.		41¾	41¾	41½	
Coup. Bewijzen.		5¼	5¼	5 5/16	
Amortisable Schuld					
PORTUGAL te Londen	5	36¾	36¾		
Dito uitgestelde					
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5	104¼	104⅛	104⅛	
Dito Dito 1828 en 1829		103	103¼		
Cert. bij d°. 1831 en 1833					
Dito	4½	94½	94 15/16		
Dito bij *Hope*	4	89			
Dito bij *Stieglitz en C°.*		87¼	87¼		
Dito bij id. 5de Serie	4	87¼			
Cert. te Hamburg	5				
Inschrijving in Assignat.	6				
Cert. van dito					
POLEN, Certifikaten	4		82		
Dito Aand. à fl. 500		159	159½	160	
Dito met Lot. » 300					
AMERIKA, Bank-Actiën		4½			
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50					
OOSTENRIJK, Metalliek	5	76⅛	76¼	76 11/16	
Dito 1852					
Dito 1847	2½	39 7/16	39 7/16	39 11/16	
Dito 1851	2½	39 7/16	39 7/16	39 11/16	
Dito 1849	5	91⅞	92	92⅛	92⅛
Ween. Bank bij *Goll en C°.*					
Dito	4				
Letter B.	5	91⅞	92	92¼	92⅛
Aand. met loting fl. 500					
Nieuwe dito » 250					
NAPELS, Cert. *Lam en Bouwer*	5				
BRAZILIE te Londen 1824	5	93¼	93¼		
Dito Leening 1843	5				
PERU	4½	62¾	63½	63½	63½
MEXICO Nieuwe	3	22⅝	22⅝		
VENEZUELA à £ 100	3½	31¼			
GRENADA à £ 100	2				
Dito Uitgestelde					
ECUADOR à £ 100		3⅛			

Mexiko onbepaalde 22½, 9/16, 9/16.

De markt verkeerde heden over het geheel in eene algemeene gunstige stemming, door eenige merkwaardige kooporders, welke in Hollandsche, Spaansche, Portug., Russische en Oostenrijksche fondsen geëffektueerd werden; alleenlijk Amerik. fondsen deelden niet in deze gunstige stemming

met uitzondering echter van Peruanen, welke na eenige dobbering merkelijk hooger sluiten.

Koers van het Geld: Beleening 3½ pCt, Prolongatie 4 pCt. Diskonto 3 pCt.

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

PARIJS, 17 Dec. Fransche 3 pc. 74,70; id. 4½ pc. 101,35; Bank-Aktien 2940,—; Belg. 1840/42, 5 pc. —; 4½ pc. 96; 2½ pc. —; Napels 5 pc. 106,50; Spanje 1—3 pc. 21⅞; Buitenl. 3 pc. —; Binnenl. 3 pc. 42½; Holl. 2½ pc. —; Piemont 5 pc. 97,—; Portugal 4 pc. —; Romeinen 5 pc. 93; Rusland 4½ pc. 96¼; Metall. 5 pc. —.

MADRID. 14 Dec. Spanje 3 pc. 42⅝; 1—3 pc. 23½; Cert Coup. —; Bank S. Fernando —.

LONDEN, 15 Dec. Cons. kont. 94⅛ a —; op tijd 94⅛ a —; Braz. 97 a 99; 1829/39 98½ a 99½; 1852 93 a 95; Den. 3 pc. 81 a 83, 5 pc. 102 a 104; Ecuad. 5⅛ a 5¼; Gren. 21¼ a 21¾; Uitgest. 8 a 8¼; Mexiko Nieuwe 24⅜ a 24⅞; Peru 4½ pc. N. 69 a 70; Uitgest. 49 a 50; Rusl. 1822 5 pc. 112½ a 113½; (N.) 4½ pc 98¼ a 98¾; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. 42¼ a 42¾; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 22 a 22¼; 3 pc. 46½ a 47; Coup. cert. 5⅛ a 5⅜; Passive 4⅝ a 4⅞, Holl. 2½ pc. 64 a 64½; id. 4 pc. 95½ a 96; Venez. 31 a 33; Uitg. 13 a 14; Wissel op Amst. *f* —.—; 3/m. —.—, Grieken 1824 6 a 7.

WEENEN, 17 Dec. Met. 5 pc. 93⅞; Bank-Aktien 1375; Loten fl. 250 —; Wissel op Londen 11.16, Zilver 15⅜.

BERLIJN, 16 Dec. Pruissen 3½ pc. 92¼; Loten —; Rusland Stiegl. 4 pc. 92½; Pools. 4 pc. 85½; Loten fl. 500 88½; Oost. Met. 5 pc. 81¼; Amsterdam zigt 142⅞, id. 2/m. 141⅞.

HAMBURG, 16 Dec. Rusl. Cert. 100¼; Den. 3 pc. 79; 5 pc. 96½; Oostenrijk Met. 5 pc. 92; Spanje 1—3 pc. 20½; Binnenl 3 pCt. 38½; Mexiko 18½.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 19 December.

GRAANMARKT.

Van Rogge verkocht tot vorige prijzen: 118 ℔ n Petersb. *f* 320; 116 ℔ jar. dito *f* 308; de overige Granen zonder handel.

Op 9 vaten Olie in April 73; Dec. 71 £. *Raapolie* op 6/w. *f* 40⅜; Vliegend *f* 39½; 1°. Mei ek. *f* 40; Sept. *f* 38; Oct. *f* 38¼; Nov. *f* 38½; Dec. *f* 38¾. *Lijnolie* op 6/w. *f* 30¾; Vliegend *f* 29½. *Hennepolie* op 6/w. *f* 38¼; Vliegend *f* 37.

LONDEN, 16 Dec. KOFFIJ. Sedert ons laatst berigt is het met Koffij aanmerkelijk beter geworden; voor Natieve Ceylon was veel vraag en betaalde men 48 s. voor goed ordinair en 48 s. 6 d. voor fijn ordinair. Plantage soorten zeer vast en zelfs iets hooger.

SUIKER. *Ruwe*. Vreemde soorten zeer gevraagd en weinig voorhanden. Eene zeilende lading *Havana* van 1052 kisten N° 11½ is met 22 s. 9 d. betaald.

RIJST. In alle soorten zeer gevraagd tot iets hoogere prijzen. Voor eene zeilende lading Madras is het bod van 13 s. 9 d. geweigerd.

TALK zeer vast.

GRANEN zeer vast. In Tarwe is veel omgezet tot eene verhoognig van 2 a 3 s. op de prijzen van ll. Maandag. Garst goed te plaatsen tot voorgaande prijzen.

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 17 Dec. J. P. Hansen, Caroline, Nakskov.

ADVERTENTIEN.

(3557) Bevallen van eene *DOCHTER* C. H. HAFKENSCHEID-JANSEN.

AMSTERDAM, 18 Dec. 1853.

(3547) Heden overleed na een smartelijk lijden, na voorzien te zijn geweest van de H. Sacramenten der Kerk, de Wel-Eerwaarde Heer ADRIANUS JACOBUS HENDRICUS COPPENS, Roomsch Katholiek Pastoor alhier.

VOGELENZANG, 14 December 1853. — C. J. SCHIEFBAAN, Executeur Testamentair.

(3556) Overleden onze waarde Moeder en Behuwd moeder, Mejufvrouw GEERTRUDA MARIA BENGEL, Weduwe van den Heer HENDRIK HOEFKENS.

NIEUWER AMSTEL, 15 December 1853. — A. F. M. HOEFKENS. Uit aller naam.

(3557) Degenen welke iets te vorderen hebben van, verschuldigd zijn aan of in bewaring mogten hebben, behoorende tot de nalatenschap van den Heer ARIE REIJNAARD, in leven Landbouwer te Hazerswoude, en aldaar overleden, den 29 November 1853, worden verzocht daarvan vóór den 1 Januarij 1854 opgave, betaling of kennisgave te doen aan de Uitvoerders van den Uitersten wil A. VAN DER BURG of J. H. ULJEE, te Hazerswoude.

Te Rotterdam ligt in Lading naar Curaçao,

voor PASSAGIERS en GOEDEREN, *om dadelijk na deszelfs binnenkomst te vertrekken:* Het Gekoperd en Kopervast Galjootschip ***Maracaïbo***, Kapitein C. OUWEHAND. Te bevragen bij den Reeder H. VAN RIJCKEVORSEL, of bij de Cargadoors HUDIG & BLOKHUYZEN. (3560)

AANBESTEDING.

PASTOORS en KERKMEESTERS van de R. K. Gemeente te *Alphen*, provincie *Zuid-Holland*, zijn voornemens onder nadere goedkeuring op Donderdag den 29 December 1853, des voormiddags ten Elf ure, in het Logement de ST. JORIS te *Alphen*, in het openbaar aan te besteden:

Het Vergrooten der Kerk en het Bouwen eener Nieuwe Pastorij.

De bestekken liggen ter lezing te Leyden, in de Twee Kolommen; te 's Hage, in het Zuid-Hollandsche Koffijhuis; te Delft, in het Stads Koffijhuis; te Haarlem, in de Kroon; te Amsterdam, in het Hof van Brabant, bij B. REGGERS; te Utrecht, bij DE GROOT, in de Liggende Os en te Alphen, bij S. H. LA RIVE, in de St. Joris.

De Teekeningen kunnen bezigtigd worden in de Pastorij van de voornoemde gemeente. De aanwijzing in loco zal geschieden daags voor de aanbesteding. De bestekken zijn op *franco* aanvrage te verkrijgen tegen betaling van *f* 1.25, bij den Boekverkooper J. W. VAN LEEUWEN, op de Breedestraat te Leyden. (3525)

Men vraagt tegen 1° Januarij e. k. een **ONDERMEESTER** van de R. C. Godsdienst, van den 3e. rang. Adres met *franko* brieven onder de lett. L. V. aan J. HERMANS, Boekh. te *Breda*. (3558)

Noodzakelijk Berigt

Aan de lezers der Brochure:

Goedkoop Vleesch met vrijen aanvoer van levensmiddelen, of het doel van het Voorstel der Negen-mannen bereikt zonder afschaffing van den Rijks-accijns op het geslagt

wordt dringend verzocht eene enorme drukfout met de pen te verbeteren. Er staat namelijk in het in de Brochure medegedeeld **PLAN EENER VERBETERDE LOTERIJ** bl. 13 reg. 8 v. o als waar der huurloten in de 1e klasse opgegeven $83^{3}/_{32}$ pCt. Men verbetere en leze $83^{3}/_{32}$ pCt. (3559)

(3553) Bij R. G. J. SLADOOT, te Groningen, is dezer dagen van de pers gekomen en alom verkrijgbaar gesteld:

KATHOLIJKE VOLKS-ALMANAK

voor het Jaar 1854.

Zevende Jaargang.

Met een allerkeurigst Mengelwerk, bevattende bijdragen van de Heeren PRUDENS VAN DUYSE. — H. L. TÉTAR VAN ELVEN. — J. N. H. v. D. BERGH. — J. G. ORLANDO. — E. M. V. — Mej. E. en meer anderen. De prijs van dit steeds meer gezocht wordende en gunstig bekend Jaarboekje, met fraaijen gesteendrukten titel en plaat, compres gedrukt en in sierlijken omslag, is slechts

35 CENTS.

VOOR KERK EN SCHOOL.

I. **DE TIEN GEBODEN GODS.** Toepasselijke en leerzame Verhalen over de tien Geboden *f* 0.20
Bij 12 Exemplaren . . . . *f* 1.50

II. **WOORDENBOEKJE** voor de uitspraak der Engelsche taal, of eerste beginselen, om goed en zuiver Engelsch te leeren spreken, door A. J. HILLEBRANDS, Schoolonderwijzer in de stad *Holland*, staat *Michigan*, in Noord-Amerika . . . . *f* 0.25
Bij 12 Exemplaren. . . . . » 2.40

III. **MORGEN- en AVONDGEBEDEN**, benevens Oefeningen van Geloof, Hoop en Liefde, en eenige andere gebeden . . . . *f* 0.03
Bij 100 Exemplaren . . . . » 2 40

IV. **GEHEIMEN**, ten dienste der Broederschap van den Levenden Rozenkrans . . . . *f* 0 05
Bij 100 Exemplaren . . . . » 2 50

Onlangs zag het licht en wordt met veel succes gedebiteerd:

COMMUNIEBOEKJE

VOOR GODVRUCHTIGE ZIELEN,

bevattende gebeden op den vooravond van- en op den Communiedag, als: Morgen-, Avond- en Misgebeden, verscheidene godvruchtige Oefeningen bij de H. Communie. Met een plaatje . . . . *f* 0.40
In zwart lederen band of geperst linnen met vergulden stempel *f* 0.60. Verguld op snede . . . *f* 0.80

Dit laatste werd met zeer veel graagte ontvangen, zoodat de eerste aanzienlijke oplage binnen het jaar bijna is uitverkocht en een herdruk eerstdaags noodzaklijk zal zijn. Een bewijs voorzeker, dat ondanks het groote en dagelijksch toenemende getal Gebedenboeken, door hetzelve in eene bestaan hebbende behoefte is voorzien.

God is de reinste Liefde,

MIJN GEBED EN MIJNE OVERDENKING,

DOOR

K. VAN ECKARTSHAUSEN.

Derde verbeterde druk, vermeerderd met de Zeven Boet-psalmen, vele Litaniën, enz. Met goedkeuring. Prijs
ingenaaid . . . . *f* 1.60
In zwart lederen of gemarmerden band. . . » 2.00
In marokijn, verguld op snede . . . . . . » 2.80
In gepersten band, verguld op snede . . . *f* 3.00

VAN BABYLON NAAR JERUSALEN, door IDA Gravin HAHN HAHN . . . . *f* 1.6[illegible]

UIT JERUSALEM, door IDA Grav. HAHN-HAHN *f* 1.3[illegible]

NEDERLANDSCH LEESGEZELSCHAP

voor Roomsch-Katholieken,

ONDER DE ZINSPREUK:

ENCYCLOPEDIE,

Opgerigt te Rotterdam, 1°. Januarij 1853.

Dit gezelschap bestaat reeds uit 185 afdeelingen [illegible] de verschillende provincien onzes Vaderlands en te[illegible] ruim 1200 deelnemers.

Vele Eerw. Pastoren, Med. Doctoren, Onderwijzers enz. hebben welwillend als correspondenten het bestuur [v]an eene of meerdere afdeelingen op zich genomen.

Het doel der inrigting is, om door het bezorgen van eene nuttige en aangename lectuur, het daarstellen eener Bibliotheek voor R. C. te bevorderen, ten einde zoo veel mogelijk het lezen van schadelijke boeken teg[en t]e gaan.

Die genegen zijn zich als correspondenten aan de[n] Leesgezelschap aan te sluiten, gelieven zich tot het b[e]komen van nadere inlichtingen, schriftelijk te adresseren aan het Bureau der hoofd directie van de Encyclopedie te Rotterdam, Weste Wagenstraat, Wijk 5 N°. 647. (353[illegible])

Alom kan men inteekenen op den 2en Jaargang [illegible]

MAANDELIJKSCHE KRONIJK

GESCHIEDENIS VAN DEN DAG.

Op den 20sten van elke maand ziet deze KRONIJK met een FRAAI PORTRET het licht. De aflevering m[et] een portret, kost slechts

DERTIG CENTEN.

Het beste bewijs, dat de eerste Jaargang van [de] KRONIJK algemeen bevallen is, ligt in het feit van [de] VELE DUIZENDE inteekenaren, welk getal nog DAGELIJKS vermeerdert. Tot drie malen, zijn de eer[ste] nommers herdrukt moeten worden?

Van den 1en Jaargang zijn nog slechts enkele co[m]plete exemplaren voorhanden, en alom *gratis* het p[ro]spectus.

JOHs. NOMAN & ZOON.

ZALT-BOMMEL, December 1853. (35[illegible])

Door G. B. VAN GOOR, te Gouda, is uitgegeven en [in] alle Boekwinkels te bekomen: De 1e tot 12e Aflev. va[n]

EEN NIEUW GEOGRAPHISCH WOORDENBOEK

DER GEHEELE AARDE,

DOOR

J. KRAMERS Jz.

In een Boekdeel, vermoedelijk compleet in 20 A[flev.] à 75 Cts. per Aflev.

Dit WOORDENBOEK, naar de *nieuwste* en *beste* [...] en Uitlandsche *bronnen*, met de meeste zorg bea[rbeid] door eenen voor die taak allezins berekenden Schr[ijver] zal, ondanks zijn betrekkelijk geringen omvang (t[en] volge zijner fraaije Typographische uitvoering slechts [EEN] LIJVIG BOEKDEEL) al het belangrijkste en weten[swaar]dige uit de *Aardrijkskunde*, *Statistiek* en *Volkenkunde* bevatten, dat elders den inhoud van vele Boekdeelen uitmaakt, en alzoo voor ieder eene zoo gemakkelijke als getrouwe vraagbaak zijn.

Onder meer hoogst gunstige beoordeelingen zegt Prof. VETH in *de Gids*, omtrent de Letterdruk van dit Boek: »Een buitengewoon kleine, maar daarbij uitnemend zuivere en duidelijke druk, heeft den Schrijver gelegenheid gegeven, in eene zeer beperkte ruimte eene volledigheid te bereiken, die onze bewondering verdient. (3420)

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever